

Natalija Šimunović - Cilenšek

Sotto voce

Luči, ki te oslepijo, a veš, da te zato drugi vidijo v polnem sijaju – to ljubim.

Vsakič, ko sem zrl na pol slep po dvorani, polni dihanja, vzdihovanja, trepeta, solz, ganjenosti in bučnega aplavza, sem bil hkrati poln in po drugi strani povsem izpraznjen. Tako je bilo v najboljših letih našega godalnega kvarteta *Sotto voce*, ki sva ga ustanovila s pokojnim Adamom Mitzkiewitzem.

Tedni neprekinjenih gostovanj, vnaprej pričakovanih dobrih kritik, grammyjev in velikih priznanj s festivalov so sedemnajst let predstavljali življenje prvega violinista v svetovno znanem kvartetu *Sotto voce*. Sanjsko.

Predsedniki, oskarjevci in nobelovci so bili naša običajna družba na koncertih, sprejemih... in sam Bog ve, da smo bili nekaterih siti in smo jih sovražili, ker so bili povzpelniki in slabi posnetki umetnikov in strokovnjakov. Peščica pa je bila nadvse dragocenih in velikih, skromnih ljudi. Ti so po navadi ostajali v senci in nam od tam tudi dali vedeti, da smo jih fascinirali, da smo oblikovali novo podobo godalnega kvarteta.

Sedemnajst let na krilih slave, sedemnajst let življenja, ki postane maldane javno. Toliko let packarij, ki smo jih včasih boljše, drugič slabše skrivali pred publiko.

Adam je umrl prejšnji petek. Ob grobu se je trlo čelistov, ki so ga poznali in so želeli položiti kamenček v glasbeni mozaik slovesa. Adam bi užival!

Moj ljubi kolega je živel za to, da se je kopica mladih fantov prerivala okoli njega; verjetno je v naši slavi najbolj užival prav on!

Obsedenec z zdravo prehrano. S čistimi rokami je jedel, igral, sral in vsi okoli njega smo se morali ves čas razkuževati, da je preživel z nami. O, kako je to sovražila Sergeja. Naša mala in zapita violistka. Verjetno najbolj nadarjena od vseh štirih. Jaz sem se vedno odlikoval po tehnični briljanci, ampak linije, fraze – pri teh sem bil le posnemovalc. Odličen,

tehnično perfekten, a nič posebnega. Medtem pa je mala Sergeja, ko nam je razlagala karakter nekega stavka, še skoraj s čikom med zobmi potegnila z lokom po svoji violi tako jokavo in brezupno tožeče, da smo dobili solzne oči. Ali odbrusila kakšno hitro pasažo tako, da jo je kar nosilo za pultom: celo telo je odplesalo muzikalen ples hitrih not, da sploh nisi opazil, da je pri tem zgrešila tri višaje.

Eh, Sergeja draga. Ženska se javno in v velikem stilu naliva od svojega dvajsetega leta. Zraven čiki, nekaj časa tudi moški, potem pa se ji ni več dalo plezat po njih. Jutranji tigri in večerne alkoholne omame so bili vse, s čimer je še mogla in morala živeti. Ampak nikdar ni bila težka ali kako drugače pijansko zoprna. Pravzaprav sem se velikokrat spraševal, kako da ji alkoholizem ni vzel veličine, ki jo s svojimi 157 centimetri premore. Hudiča, resno mislim! 157 centimetrov veličine – smešno, ampak v prostoru je vedno ona tista, ki zasveti! Na odru je bila ona tista, ki je dala barvo, lesk...

Ne sprašuj me, zakaj. Preveč noči nisem spal zaradi te mrhe. S svojim izpiljenim slogom in virtuožno, a pikolovsko preudarno igro prvega violinista sem sedemnajst let lovil robove njene kikle, ki je bila vedno pred mano.

A če sem jo sovražil? Ha, ha. Kako lahko sovražiš sestro, brata, mamo?

Saj sem ti povedal, da smo bili kot družina. Takšna: z mamo Bogdano, z mano – avtoritativnim atom na prvi violini, z adolescenčnim težavnim otrokom – Sergejo in s čelistom ..., ja, s teto Adam.

Bogdana je bila likarica, perica, šivilja in dojljka. Urejene note, planiranje sestankov, snemanj, pogodbe, programi – vse to je počela prav tako dobro, kot je žgala part druge violine. Celo življenje. Eno samo življenje prilagajanja, sedemnajst let iskanja idealnega ujemanja – s prvo violino, s čelom, z violo ... Kdor misli, da za to zadostuje povprečen violinist, nima pojma. Tako tankočutno je znala nastaviti linijo, da je v trenutku, ko sva skupaj igrala v konsonancah, zvenelo, kot bi postala en inštrument. Čelo je obarvala tako, da je Adamu naenkrat postalo jasno, kje je njegova moška vloga v barvi godalnega kvarteta.

Nezamenljiva, lepa Bogdana, ki je sekala ven s svojo urejeno družino, zvestim partnerjem, ki se je ukvarjal z nepremičninami. Sodomija našega Adama, pijanske avanture violistke Sergeje ter moje prenapete ambicije in umetniška težavnost so nekako potrebovali armirano betonsko strukturo Bogdaninega načrta. Bogdana je kvartet rodila in pokopala. Če sva midva z Adamom kvartet zaplodila, ga je Bogdana rodila in pokopala.

Včeraj je pokopala še Adama. Izvrstno organizirano, samo Bogdana zna tako.

V najboljših časih, ko sem jaz skrbel za potek vaj, Bogdana za vse poslovne zadeve in sta Adam in Sergeja bila v najboljših letih – ko enega še ni preveč utrudilo pojanje za mladimi dečki in drugo beherovka –, smo bili neverjetni. Zveneli smo, kot bi bili z drugega sveta, povem ti. Ne vem, če mi verjameš, ampak kvartet je največ, kar sem kadar koli imel in naredil v življenju. Meni so vseskozi očitali hladnost in preračunljivost, a kvartet je bil edina karta v življenju, na katero sem stavil vse! Kvartet sem ljubil brezpogojno, kvartet sem gonil na vajah do krvi, do čiste popolnosti, ker sem vedel, kako božanska, kako fascinantno uglasena kombinacija smo.

Se čudiš, da so mi rekli Aleksander Veliki, ha?

Ne sprašuj, zakaj je Bogdana dve leti nazaj prekinila vse pogodbe in razglasila konec svoje kariere v kvartetu.

Seveda je bilo jasno, da to pomeni tudi naš konec. Za nas ni obstajalo druge zasedbe – nobene alternacije, nobenih substitutov. Mi smo bili zlitni v glasbeni organizem, ki je funkcioniral z miniaturnimi gibi, pogledi, vzdihli ... skoraj popolno, skoraj incestno. Velikokrat sem razmišljal, kaj jo je privedlo k temu. Nas je bila sita, neodraslih otrok, ki nam je sedemnajst let brisala nosove in nosila za nami pozabljene note, pogodbe? Verjetno je s svojim nepremičninarjem že dolgo načrtovala, da bosta pobegnila na jadrnico, s katero sta hotela obdelati Sredozemlje. Ampak vseeno – počutili smo se, kot da nas je malo prevarala, zapustila brez priprave. Pubertetnike je vrgla v svet pozabljenih starcev in izginila v svoje urejeno življenje. Izginila, z vsem denarjem, ki si ga je z nami nabrala.

Če ji zamerim? Ah, ne. Verjetno bi tudi sam tako storil, če bi me zanimal denar. Ampak mene ni denar *nikoli* zanimal. Violina in oder. To sem si želel, to sem dobil. To bom počel še naprej. Ne vem, če bom ravno tako uspešen. Ne, zagotovo ne bom. Ampak zdaj imam z Enriquejem kitarski duo in res lepo se ujameva. Pridite v sredo v dvorano Muzeja sodobnih umetnosti. Paganinijeve *Duette amoroso* igrava!

* * *

37.300 evrov in niti centa manj, toliko hočem za ta inštrument. Barantajte s kom drugim. Ta viola ima žametno barvo violončela in odzivna je kot Stradivarijeva violina, kolega. Če vas ne prepriča, samo pustite. Naj jo kupi tisti, ki bo v njej prepoznal to, kar je. Neprecenljiva. Počelo kvarteta Sotto voce.

Zdaj jo lahko prodam – odigrala je svojo vlogo, kar se mene tiče. Pravzaprav imam sama zdaj čisto nov inštrument, sponzorski. Malo bom reklamirala novo godalno manufakturo iz Dresdena, kaj hočem. Dobro me plačajo in povsod me kupijo. Saj veste, dober ton imam in lahko

nezmotljivo prepoznam dobro zveneč inštrument. Pa tudi tile zelenci violisti lahko mirno še deset let opazujejo staro Sergejo in se naučijo kakšne finte ... Sotto voce me je naredil, razumete? Zato se želim zdaj znebiti te viole. Saj je vendar jasno, zakaj.

Kvartet je včeraj nepreklicno umrl. Nobenih gostovanj več, nobenega odra, nobenih odvrtnih vaj, prepotenih oblek in luči, nobenih tresočih in drhtečih prstov več. Nič več. (O Bog, ali sploh znam kaj drugega?)

Boste tudi vi malo beherovke?

Saj je Bogdana že pred dvema letoma prekinila največje pogodbe, hvala bogu. Ampak Adam in Aleksander sta bila obsedena s kvartetom. Nista hotela v penzijo. Kaj pa vem, kaj sta mislila, da bomo do groba tičali skupaj in pobirali same dobre koncerte? Aleksander je bil tako ali tako od nekdanj prepotenten. Violinist. Prvi.

“Pa imejmo vsaj še eno vajo na teden,” je fantaziral Adam.

Stari, jaz sem na vsako posebej prišla bolj na glavo. Adamu se je pogled kar meglil. Ah, naj kar drgne jajca s kakšnim fantkom iz svoje serije novih ljubimcev, to sem si takrat mislila. Njemu itak nikoli ni bilo dovolj. Ste opazili? Ta človek je moral imeti vse! Lepoto, talent, ženske, moške, zdravje, grammyje ... Fakof, sem mu rekla. Jaz pijem. Ti seksaš s fantki, jaz pijem. OK? Smrk, smrk, Adam.

Slabo vam je? Čakajte, bom odprla okno. Cigaretne dim vas moti? Ah, takšni ste kot Adam, vedno mu je šlo v nos vse, kar ni bilo sterilni kisik ali parfumska vodica. Madonca, pogrešam tečnost zoprno.

Viola je letnik 1914, relativno nov izdelek. Naj vas ne zavede letnica. Nanjo igram točno od ustanovitve Sotto voce, to je od leta 1972. Prej je ležala pozabljena v delavnici Fornetti v Milanu. No, zdaj že dve leti samo malo praskam po njej na kakšnih žurih. Škoda jo je, ta viola spada v koncertno dvorano, zato hočem, da gre, da živi tam, kjer si zasluži. Poslušajte A-struno! Slišite te alikvode? To je noro – takšnih inštrumentov je na svetu mogoče pet. Garantiram. Z Adamom sva jo šla iskat v Milano. Z mojo dediščino v stari aktovki. Vedela sva, da se pripravljajo velike stvari. Takrat na novo ustanovljeni Sotto voce (komaj smo spravili skupaj kakšno spodobno vajo) je že zmagal na Grand Prix Europa Classica. Eksplozirali smo kot bomba v praznini klasične scene, ki je takrat vladala. Ljudje in čas so bili pripravljeni na nov godalni kvartet. Nismo mogli verjeti: hotele so nas radijske postaje, TV-hiše, bili smo lepi, mladi in talentirani ... Mama mi je umrla istega leta in jaz sem razmišljala kot zmedena dvajsetletna študentka glasbe – violo si bom kupila, najboljšo, ki jo premore Evropa ta trenutek.

Pojdite ven, zeleni ste postali. Stopite na balkon, jaz pa bom tačas prezračila.

1972. sem ostala sama na svetu in temu prascu Benjaminu, ki je bil zadnjih dvanajst let prilepljen na denarnico moje mame in na kljuko moje spalnice, sem privoščila, da gleda in trpi! Da gleda, kako se ves denar, ki si ga je obetal zase, pretopi v note. V note, ki jih ni nikoli razumel, čutil, ki zanj niso imele nobene vrednosti. Mama je bila cunjca. A mislim, da je tisto noč, ko sem bila še premlada, da bi se ubranila sluzavega kurca in sploh nisem vedela, kaj mi lahko stori, bedela. Bedela in videla, kaj mi je ta prasec storil. Reva uboga ni zmogla drugega, kot da je napisala novo oporočko, kjer mi je pustila izhod. Po njeni smrti dobim vse, če pretopim nepremičnine nemudoma in nepreklicno v študij, v glasbo. Potem si je močno želela umreti.

O mama, mamica, zdaj poišči Adama na poljanah, veliko si imata povedati. Mama, mamica. Upala si, da bom preživela. Saj sem. Benjamin se ni dolgo zajebaval z mano. Tretjo noč, ko je spet navalil, sem mu s stolom preklala ustnico, zlomila sem mu tri rebra in mu porinila nož pod vrat. Tudi besede mi ni bilo treba izreči, nobene grožnje. Renčala sem kot psica, spremenila sem se v žival. Vedel je, da bo naslednjič, če me samo še pogleda, ležal v krvi.

A življenje mi je za vekomaj spremenil. Spremenil me je v pošast, ki se je bala same sebe. Pošast, ki se sama sebi najbolj gnusi.

O, ste že nazaj? Boljše izgledate. Skuhala nama bom kavo.

Milano, Adam, Sergeja, viola. Začetek novega življenja, začetek kvarteta. Kako sanjsko bi lahko bilo. Adam je bil nežnost, ki sem jo želela prejemati od moškega. Adam je bil lepota, ki sem jo želela imeti, ker sem bila sama tako pošastna. A njegovega otroka? Ne! Na to nisem bila pripravljena. Mlada sva bila, veste. Jaz sem imela dvajset let in še ves študij pred sabo, kariera se nam je odpirala in pravim vam – gnusila sem se sama sebi. Adam me je na kolenih prosil, naj rodim najinega otroka. Otroka ljubezni. Obljubil je, da se bom vrnila v kvartet, čim bom rodila, vendar mu nisem verjela. Nobenemu moškemu nisem mogla zaupati.

Presenečeni? Vem, da si tega ne bi mislili o nas. Prodajala se je čisto druga zgodba, kajne? Mleko? Sladkor? Boste tudi vi malo beherovke?

Tako je bilo, ja. 1972: Sotto voce me je naredil, a je ubil najinega otroka. Zdaj mi je vseeno, veste. Adam leži v grobu. Gejevskva ikona. Skrivnost je ušla iz steklenice, ljubi Adam, iz steklenice beherovke.

Ah, kaj me briga! Vidim, da ste violist, moja viola vas zanima, ne trači. Saj ne boste jutri tekli na kakšno uredništvo in prodali zgodbe. Ne boste. Preveč ste človeški.

Adam je zelo težko preživel moj splav. Precej težje kot jaz. Jaz sem bila v nekaj dneh že na nogah, na vaji, na predavanju, kot da ne bi bilo nič. Za

šankom! Adam pa je bil zgrožen, presunjen. Ni želel, da bi o tem govorila, ni želel, da bi to vplivalo na najin odnos. Seveda sva kmalu šla narazen. Ostala sva sodelavca v kvartetu, ja. Brat in sestra.

Če me je prizadelo, ko mi je prvič predstavil ljubimca?

V sosednji sobi je odlična akustika. Pridite, zaigram vam nekaj Bachovega, boste najlaže precenili veličino inštrumenta.

* * *

Še kar prihajajo žalne novice, cvetje in sožalna pisma. *Adamu Mitzkiewitzu v spomin – njegov študentje. Nezamenljivemu čelistu – Klub oboževalcev Sotto voce.* Roza nageljni. Večinoma sami homoseksualci. Kulturna ikona sedemdesetih, istovetenje tisočih gejev z našim milim Adamom, briljantnim čelistom, ki je ostal uganka za vse nas. Zelo ga pogrešam.

Včeraj smo se nad grobom zadnjič poslovili od njega. Aleksander je jokal kot star čeber, česa takega nisem pričakovala. Kot bi jokal za lastno kariero, kot bi pokopaval sebe. Seveda. Z Adamom sta od gimnazijskih let naprej iskala formulo, idealno šifro zvena godalnega kvarteta. Našla sta jo po naključju, v kleti glasbene akademije, ko je drugi violinist zbolel in sem vskočila – piflarka, ki je edina vse lahko prebrala iz lista in se sproti prilagajala tako, da je poskrbela za vrhunsko zlitje kvarteta. Ah, to mi je položeno v zibko. Prilagajanje, ukrivljanje, pokrivanje. Uživam v tem. Rada se spojim v sliko, to znam mojstrsko. Če bi bila slikar, bi bila popoln izdelovalec duplikatov vseh mojstrov, Rembrandta ravno tako dobro kot Picassa. Tistega dne sem v klet s sabo privlekla še malo Sergejko. Ravno je vpisala dodatni inštrument – violo. To punco je nekaj gnalo, nenehno je iskala dober razlog za to, da je pobegnila od doma. Nekako sem jo prevečkrat našla v akademskem kafiču med zgubami, ki so ji samo hoteli potisniti roko pod krilo. Tistikrat je bila pač tam, vsa majhna in krhka, a neverjetno ostra, živa, barvita. Mislím, da je takrat prvič prijela v roko violo, sicer je študirala violino. Tedanji violist ji je velikodušno ponudil inštrument: Poskusi, mala. Kmalu mu je bilo žal. Ko se je vrnil s kosila, je Sergejka že žgala po violi, da se je kolofonija kar prašila po zraku. Adam in Aleksander sta se tisti dan zaljubila v Sergejo in našla popolno ujemanje v plesu mojih prstov in mojem mojstrskem senčenju njenih linij. Formula je bila odkrita.

Sotto voce je sedemnajst let krojil moje življenje in jaz sem krojila kariero Sotto voce. Moj ljubi Filip je bil tolikokrat na drugem mestu, da se dve leti nazaj nisem mogla več izgovarjati na naše uspehe in železo, ki ga je treba kovati vročega. Enostavno sem videla, da kvartet mora ugasniti. Včasih smo lahko služili dobre denarce in povrh bili povsod, kjer se je

kaj pomembnega dogajalo. Sotto voce je polepšal vsak oder, Sotto voce je pozlatil vsako prireditev, snemanje. Dnevno smo bili skorajda od jutra do večera zasedeni z našo firmo, z našim kvartetom. Vsakodnevna vaja. Od 9.00 do 13.30. Hvala Bogu, toliko discipline mi je uspelo vtepti v glavo mojim ljubčkom umetnikom. A zakaj tako govorim o njih? Ker je res!

Verjemi mi, sami izvrstni umetniki, a če jih ne bi zoprno gnala po čereh slave, preživetja na trgu, bi že naslednje leto propadli. Saj ti je verjetno jasno, kajne? Dragi, saj si poznal vsakega posebej! Sergejka je pač rada pila, še danes je žal tako. Na pogrebu sem jo opazovala. Vse solze, ki sem jih potočila, so bile zanjo, veš. Zgrbljena kepica, v alkoholnih hlapih, majava, v ponošenih čevljih, kot ne bi hotela več blesteti, kot ne bi hotela biti več zanimiva umetnica. Slišim, da bo tudi violo prodala. Kar pri srcu me stisne. Če mi uspe napraskati toliko denarja, jo bom kupila jaz. Upam, da me ne bo kdo prehitel, saj jo ponuja na pol zastonj, menda. Veš, ta viola je skorajda sinonim za naš pravljичni uspeh, to so naši začetki. Sergejka se je pač našla kot violistka prav v Sotto voce in od tistega dne v kleti je vadila samo še violo. Violino je prodala in čakala na trenutek, ko si bo lahko kupila svojo violo. Igrala je neverjetno. Mala punca, majhna roka, ampak ta moč – kje jo je dobila, nam ni bilo jasno. Njene linije so vozile kvartet nad oblaki, njeni ritmi so nas držali skupaj in njen ogenj nas je podžigal. Tistega leta ji je umrla mama, ki je že dolgo bolehalo. Moralo je biti nekaj čudnega pri tisti hiši, saj je bila oporoka tako smešno napisana, da je morala punca prodati hišo in ves denar nemudoma pretopiti v svoj študij. Njen oči je ostal brez strehe nad glavo in je bentil, tožaril, a na sodišču so dosodili, da nakup viole pomeni za edino hčerko vložek v izobrazbo, in punca je naredila korak, ki ga ne bi vsak. Nemudoma je prodala hišo in kupila najdragocenejši inštrument na vsem evropskem kontinentu. To je bila ona. Sergejka – ogenj.

Z Adamom sta šla torej v Milano po violo anekdotične vrednosti in kvalitete. Prinesla sta jo domov, kot svojega otroka – zavito v kup cunj, cunjic, in v kvartet smo dobili še maskoto, za katero smo vsi skrbeli in jo malikovali. Pravljica je bila zapredena, nit se je odvijala. Zlata nit! Po tistem smo hodili po poti uspeha, sedemnajst let. Povedala sem ti: srečo smo imeli, formulo v zvenu, v violi, čas je bil dober, Aleksander odličен vodja, jaz potrpežljiva varuška. Sergeja in Adam sta po svoji naturi nehotе skrbela za imidž, in to je bilo to. Tega danes ni več mogoče ponoviti. Slišim, da Aleksander nekaj poskuša koncertirati. S kitaristom. Vsaj toliko je pameten, da ne gre spet v kvartet, ker smo tam že vse povedali, vse naredili. Kaj takega si takrat nismo mogli niti predstavljati. V začetku leta 1973 smo še živeli bolj ali manj iz rok v usta. Sergejka je ostala brez

strehe nad glavo. Nekaj časa je živela pri meni, pri Adamu. Potem pa smo hitro začeli mastno služiti. Saj se spomniš, ljubi? Še veš, ko sem z denarjem od naših pogodb reševala Adamov finančni polom? Koncerti so bili razprodani nekaj let vnaprej in sam bog ve, da sem tudi luknjo v najinem proračunu velikokrat mašila z našim denarjem.

Saj veš, Aleksander je to hitro izvohal in me obtožil, da kradem, da se okoriščam. Takrat si prvič pomislil, da bomo razpadli in bom samo tvoja. Da bova mogoče imela čas za otroka, za družino. Da ne boš več druga violina v mojem življenju, ljubi Filip. Nisi vedel, da smo v enem trenutku v Sotto voce postali družina, dihali isti zrak, mislili iste misli in živeli isto življenje. Po svoje si se veselil, da so razkrinkali moje nedolžno posojilo. Zakaj mene ni vrglo iz tira? Ker sem poznala resnico. Ker sem v trenutku prepustila posle Aleksandru, vrnila ves denar, ki sem ga tako ali tako nameravala vrniti, in je Aleksander v pol leta peljal kvartet nikamor drugam kot v finančni polom in v žrelo sumljivim posrednikom... Kvartet me je kmalu na kolenih prosil, naj spet prevzamem vajeti, in ti si čakal, da jim bom rekla *ne*. Nisi si mislil, da v kvartetu živimo in čutimo brez dostojanstva, brez pravih lepega obnašanja. Da je tam vsaka obtožba, krivica in zamera majhna in se v sekundi skupnega muziciranja spremeni v ljubezen. O, kako težko sem te spet postavila na drugo mesto in kako lahko sem izbrala kvartet. Takrat si rekel. Konec. Med nama je konec. Podrl se mi je svet in tako sesuto me je sprejel samo še kvartet. Tam sem še naprej brezhibno funkcionirala: skrbela sem, da je bila Sergejka približno trezna na dan koncerta. Urejala sem, da so v hotelih prisluhnili vsem Aleksandrovim muham, in poskrbela, da je Adamova afera z novim moškim izpadla iz objave v časopisu. Tebe pa ni bilo. Nisem hodila za teboj, nisem vedela, kje si. Samo igrala sem, gladila linije kolegom, jih barvala, se ukrivljala in trpela. Edino jaz sem v kvartetu imela urejeno družino, urejeno partnerstvo. Nikomur nisem niti črhnila, da te že pol leta nisem niti videla niti slišala. Izgubila sem vse, a sem imela vsaj zrak, ki sem ga dihala – kvartet.

A sem te že kdaj vprašala, kje si bil ves ta čas?

Ko si se po pol leta kar na lepem prikazal na koncertu v Veroni, se mi je zvrtilo v glavi. Sergeja me je čudno gledala – zdelo se ji je, da sem poskusila njeno beherovko. Z veliko napora sem na odru nekako uspela prikriti drhtenje in za silo sem odpacala tisti koncert, verjetno zelo slabo. Stekla sem v dvorano. Stal si tam, objokan, in me stisnil k sebi tako močno, da sem skoraj ostala brez sape. Vedela sem, da je to vrnitev. Dobila sem nazaj svojo ljubezen! Lahko vstanem iz groba! Ti ne veš, kako sem si želela umreti, ko te ni bilo. Vsak dan! Vsak dan brez tebe je bil eno samo

umiranje. Zato, dragi, sem pred dvema letoma tako lahko izbrala tebe in ne spet kvartet. Naučila sem se izbirati. Včeraj smo pokopali Adama. Zdaj lahko dvigneva sidro, ljubi. Sredozemlje bo najin oder. Ti boš moja publika in jaz bom prva violina.

Počivaj v miru, ljubi Adam!

* * *

Poslavljanje je strahotno boleče in strašno.

Nikdar nisem bil zelo pogumen in smrti sem se bal še najbolj. Sicer so me z grozo navdajala tudi dvigala, pa življenje teh majhnih in odvrtnih bacilov, bakterij in virusov.

Vsak klik na Google me je čisto obnorel, ker sem vsak dan odkril, da verjetno umiram za novo boleznijo. Okužbe, razjede, pike in skratka vse, kar sem novega opazil na svojem starajočem se telesu, me je strašilo.

Kdo bi si mislil, da me bo na koncu pobral rak. Tako končno. Nobenih dilem, vprašanj, pogajanj. Od dneva, ko sem sedel na stranišču in si otipal ogromne bezgavke na vratu, ki me je že nekaj dni bolel, sta minila pičila dva meseca. Dva strašna meseca.

Zdaj je vse drugače. Bolečine so izginile. Težko bi z besedami, ki morajo ostati besede, opisal, kje se nahajam. Še težje bi razložil, kako se počutim. Najprej se ti opravičujem, ker me verjetno ne razumeš.

Potem ti moram nemudoma povedat, da je tu mama mamica, da je tu najina Dušica in vse note in vse pavze. Vse melodije tu živijo, kot smo jih mi ustvarili. To je neverjetno: Sotto voce! Ampak to še ni vse. Tudi sam sem ves napolnjen z vsebino, ki je živ nisem poznal. Hrepenel, začutil, da. Ampak zdaj sem je poln. Kot bela, mehka in sladka smetana tiči v meni... Vse, čemur sem dal nekoč pomen in barvo, vse, kar nosi mehkobo in svetlobo, ostaja z mano in se še veča.

Komaj čakam, da prideš k meni, Sergeja. Gledal sem te v sprevedu, ko si turbno koracala v preostanku slavnega kvarteta Sotto voce. Aleksander Veliki je hlipal in si brisal pordel nos, štel je člane v velikem orkestru violončel, ki mi je na Žalah zaigral zadnje slovo. Jokal je za časi, ki ste jih nepreklicno pokopali. Vem, da je iskreno točil solze: za vse pole notnega papirja, ki smo jim vdahnili življenje v prekrasnih dvoranah. Naš zategnjeni prvi violinist je jokal, ker je začutil, da se mora zdaj nepreklicno posloviti od Sotto voce, edinega, kar mu je v življenju nekaj pomenilo. Zaljubljen v perfekcijo, zaljubljen v glasbo: nikoli nisi verjela, da je Sotto voce njegova mama, brat in sestra, kajne?

Jaz pa sem jasno videl samo tvoje čevljuje, Sergeja. Videl sem tisto zlato zaponko, ki je krasila nekoč tako moden čevljev iz Milana. Kupila sva jih

istega dne, kot sva kupila tvojo violo. Zaobljena linija, črni, ravno prav visoka peta. In zlata zaponka. Zdaj se je svetila samo še zlata zaponka; črnina usnja se je vdala razpokam časa in petke so izdajale dolžino prehojene poti.

Oči mi je vleklo skupaj, zemeljske oči so počasi ugašale, ožile so se v žgoče reže, a videl sem vas. Najprej lepo Bogdano, utelešenje dostojanstva, dobrote. Ustvarjena, da tiho obstaja in brni kot brezhiben kolovrat življenja. Skozi malo režo, ki se mi je iz trenutka v trenutek bolj meglila, sem komaj še uspel pokukati naprej v pogrebni sprevod in uzrl Filipa. Filipa, ki me je ljubil. Filipa, ki je vse življenje ostal druga violina, da je Sotto voce lahko preživel. Hodil je ob svoji ljubi ženi in sanjal, kako sva ležala na plaži, kjer sem mu povedal, da zanj nikoli ne bom to, kar bi hotel on. Da zanj nikdar ne bom naredil koraka, ki ga je izzgan od ljubezni pričakoval. Okamnel me je poslušal. Roka, s katero mi je šel skozi lase, je postala hladna in mokra, lepila se je na moje kodre. Kodre, ki jih je iskal v svojem zmedenem ljubezenskem plesu življenja. Videl sem ga skozi pekočo režo oči, ki so nekoč jasno gledale vse te obraze, a so zdaj nepreklicno ugašale. Naenkrat sem zrl v čisto druge podobe, ki so bile kljub minljivosti kristalno jasne. Pred mano se je živo izrisala slika nekega večera, ko sem prišel v Bogdanino delovno sobo in je tudi njen Filip prisluhnil mojim težavam. Name so se lepili mladi in lepi fantje. V začetku osemdesetih sem se enkrat celo zaljubil. (Čisto zaljubil in čisto pozabil nate, Sergeja, in na otroka.) A me je ljubimec kmalu streznil, ko me je obral do kosti. Komaj sem obdržal violončelo, saj so mi rubežniki tistega jutra potegnili tudi stol izpod riti in tepih izpod stola, na katerem sem ravno vadil za večerni koncert. Lekcija je bila pošastna. Fant, v katerem sem bil prekleto zaljubljen, mi je zapravil vse imetje in še leta sem z vsem zasluženim denarjem odplačeval ta greh.

Z leti sem sicer postal bolj previden, bolj utrujen. Nikoli več se nisem zaljubil ali si privoščil kakšne afere z mladeniči, ki so v meni videli priložnost za uspeh. Nekaj mladih in poskočnih barab je od mene še vseeno uspelo pocuzati kakšne sponzorske denarce, a vsi po vrsti so se ob tem čudili, da ne zahtevam plačila med rjuhami.

Sčasoma nisem potreboval več nobenih približkov, nobenih kičastih okraskov. Imel sem Sotto voce, tam sem te vsak dan videl. Tam si me vsak dan porezala s svojo ostrino, a vsak dan sem iskal v tebi drobec tega, kar sva skupaj ljubila, odtенок tvojega srca, ki še ni obdan z roževino.

Ampak iz brezna me je rešila – kdo drug, kot zlata Bogdana. Mesece je skoraj ves denar od zaslužka kvarteta prenakazovala na svoj račun, s katerega me je mesečno reševala, preživljala, mi plačevala odvetnike in vodila sodne postopke.

Aleksander Veliki jo je seveda razkrinkal. Saj sem že pozabil, kako se je vse končalo. Vem, da je Sotto voce preživel. Filip, ki me je tistega večera gledal, kako skrušen oznanjam prevaro ljubega, pa se je zaljubil vame. Takrat se je v njem zganila neka znana sila, sla, neka zahojena potencia, ki jo je vedno imel na vajetih, ker je večno čakal, da bo Bogdana odigrala svojo drugo violino in svojo materinsko vlogo v Sotto voce.

Ko se je afera z denarjem obrnila tako, da je Aleksander Veliki priznal svoj vodstveni poraz in prosil Bogdano, naj reši kvartet s svojim ponovnim nastopom matere, likarice, bančnice in dovilje, je Filip upal, da se bo Bogdana za vekomaj odpovedala kvartetu in vsemu sranju, ki ga je z njim dnevno prenašala. Bogdana pa je brez pomišljanja – namesto da bi zahtevala najmanj opravičilo, namesto da bi obelodanila svojo nedolžnost, *takoj* spet prevzela vse posle, samo da je Sotto voce lahko splaval naprej, da je lahko še isti teden žele nove ovacije na koncertu v Dresdenu.

Filip je bil neznosno poražen, ko Bogdana niti pomišljala ni. Vem, da je prav takrat poiskal mene, da je on edini vedel, da sem tudi jaz že enkrat moral umreti za življenje naše glasbe.

Kdo mu je to povedal? Si bila ti?

Filip me je še enkrat skoraj zdramil v čistino ljubezni. A sva tudi midva umrla za Sotto voce, še preden sva se rodila. Ko me je takrat poiskal, se je pri svojih sedeminštiridesetih počutil kot nič, nevreden pozornosti in ljubezni. O, koliko takšnih moških sem že videl. Koliko malih pohojenih src in solzic. Koliko mišic in sala se je že sesulo na mojem pragu in vsi so iskali ogledalo, ki bi jim pokazalo podobo, ki jo je vredno častiti, kupiti, braniti ... To so izgubili. Niso vsi tako močni kot ti, Sergeja.

Pol leta je Filip iskal svojo mladeniško vrnitev na ljubezenske poljane in trkal na moja vrata. Bog, kako peklensko sem bil izmučen od obeh. Pol leta sem gledal, kako Bogdana kot stroj sprogramira vsakodnevne vaje, odmeri denarce, opravi intervjuje, sklepa pogodbe ..., a samo jaz sem vedel, da se bo zdaj zdaj sesula. Zjutraj sem jo gledal, kako grabi po svoji violini kot brodolomka po koščku razbitega čolniča, in srkal vase njeno napetost. Njene dvoumne izjave sem samo jaz znal umestiti v realnost, saj sem jo tudi dnevno odigral: vsak popoldan s Filipom. Ne moreš si misliti, kako mučno mi je bilo zavračati njegove prošnje in naklonjenost, ki sem jo sčasoma razbral kot ihtavo mladostniško silo, ki je hotela še zadnjo potrditev, preden se umakne, umre, ali kaj ... Tako zoprna sila in naslada sta silili iz njega, da sem pravzaprav po pol leta zlahka obrnil stvari tako, kot je bilo treba. Naučil sem se loviti v jadra pravi veter. Kar naenkrat mi je bilo jasno, da bo barka zagotovo odplula tja, kamor jo žene dober veter. Verjetno je rak v meni že pogljal korenine nesmrtnosti in

sem dobil posluš za pravi piš vetra. Kar naenkrat sem znal loviti v jadra ljubezni veter, ki me je peljal v pristan. To je bila moja zadnja in edina srečna ljubezenska zgodba. Srečna, ker nisem nikogar umoril, nikogar potopil. Ker nisem poteptal ljubezni, ker sem odkril njen tok in se ji prepustil. Filip je kar sam odpadel, odplaval tja, kamor sem pustil, da ga je odneslo. Na koncertu v Veroni je dozorelo in na jok mi je šlo, ko sem po aplavzu videl Bogdano in Filipa v poltemi dvorane objeta. Takrat sem bil ljubezen, takrat sem lahko začel umirati. Takrat sem začutil prvi zateg v vratu, prvič so mi bezgavke otekle tako, da sem komaj še obrnil glavo.

Ničesar več ne vidim. Pekoče reže, ki so zrle v svet, so se zaprle. Mami mamici sem vse povedal. Samo smeje se in kima. Še več bi ti lahko povedal o smetanasti belini, s katero se počasi obdajam. O sladki meh-kobi, v katero se potapljava z Dušico ... A se bojim, da ne boš razumela, Sergeja.

Zaenkrat ti lahko samo zaupam samo še to, da sem zelo srečen, da si šla za mojo krsto s črnimi čevlji iz Milana z zlato zaponko.

Avtorica je prejela nagrado za najboljšo zgodbo na natečaju Sodobnosti in Društva slovenskih pisateljev za najboljšo kratko zgodbo 2015.